Нема места изједначавању четника и партизана

Пише: Миленко Марковић
среда, 26 август 2009 12:58

(Политика, 26.08.2009)

Прочитавши текст „ Црвени и црни ” г. Вукадиновића, („Политика”,18. августа), зачудио сам се толиким идеологизираним наслагама у приступу актерима једног сложеног времена.. Махом се пресуђује, све се изједначава, али се ништа не доказује. Било ми је нелагодно и решио сам да реагујем.

Као прво, пало ми је у очи да г. Вукадиновић у стварности крајње олако изједначава партизански и четнички покрет. Он каже да су то „два доминантно српска слободарска покрета”. Под претпоставком да је то тачно, као што тврди, да ли се заиста може стављати знак једнакости и у погледу њихове стварне улоге у борби против окупатора?

Рекао је затим да су оба покрета не само антифашистичка већ и пројугословенска. Они се, међутим, и у том погледу никако не могу изједначавати, јер се, верујем да то зна и аутор, битно разликују.

У уходаном стилу изједначавања, аутор каже да су се оба покрета „званично борила против Немаца”, чиме је скривена чињеница да су се четници заједно са Немцима борили против партизана. При томе изостало је питање јесу ли четници имали и других начина да афирмишу свој антифашизам осим што су сарађивали са Немцима против другог „слободарског покрета”?

Потом се додаје да су се оба покрета склањала од Немаца, четници, по мишљењу аутора, вероватно мало више. Тиме аутор демантује претходну тврдњу да су се оба покрета „званично борила против Немаца” или, пак, допушта да се та борба схвата као фарса. Подједнако и на једној и на другој страни. Било како било изостала је обавеза да се одговори откуда толико и толико битака партизана против Немца и зашто нема битака између четника и Немаца. Шта нам о томе говоре немачки извори?

Онда каже да су оба покрета „спорадично шуровала са Немцима” и „углавном једни

другима радили о глави” кад год им се указала прилика. Ако су оба покрета стварно „шуровала” са Немцима, како то да су од таквог шуровања једино четници имали користи?

Најзад сасвим легитимно питање. Ако су четници, као што тврди аутор, били на делу антифашисти, зашто су онда завршили као губитници у Другом светском рату? И на међународном и на националном плану?

Послератна историографија, као свака победница, јесте у нечему унижавала побеђену страну. Али није се огрешила о стварну улогу равногорског покрета и њеног вође Драже Михаиловића. У томе је на истој или сличној линији и са светском историографијом.

Уместо одговора на бројна спорна питања, аутор је понудио, скоро као спасоносну формулу, недићевски „реализам”, приказујући га као независног политичара који је, ето, критиковао и Тита и Дражу, и четнике и партизане. Сагласност са Недићевим погледима, ствар је ауторовог избора, али је далеко од помисли да „постпетооктобарске власти и српска идеологија” могу следити Недићеву „независност” као што се сугерише..

Не ради се више о борбама следбеника четника и партизана. Та је фаза иза нас. Али акценат се ставља не на „увелико испрани и денацификовани антифашизам”, као што се тврди, већ на надидеологијски антифашизам који укључује људе различитих идеолошких боја и религијских уверења. Сукоб је много шири и то између једне конзервативне српске вертикале и отворене проевропске опције окренуте ка будућности.

Враћање на Недићев видокруг из четрдесетих година прошлог века не може бити пропусница за улазак у Европску унију. Надам се да ће у предстојећим данима 65-годишњице ослобођења Београда и Србије, та изокренута историографија бити потиснута у заборави да ће уступити место савременим националним и европским стандардима.

Аутор је потпредседник Савеза антифашиста Србије